

Farkas Wellmann Endre

Albatrosz, strucc, hattyú...

Magunkra hagyott Szócs Géza. Mától másképp virrad fel a nap, és semmi nem lesz olyan, mint eddig. Sorolhatnánk, ahogy egy nekrológban szokás, a címeit, díjait, rangját, státuszát – de akik ismerték, túl azon, hogy tisztában vannak mindezzel, tudják azt is, hogy sokkal nagyobb tragédia történt. Olyan ember ment el közülünk, akire mindannyian számíthattunk, akinek a személyes sorsok és a nemzet sorsa ugyanúgy kiemelten fontos volt, és napiparancs volt számára e sorsok ügyének egyengetése.

E nekrológ is – túl az evidenciákon – csak arról tud szólni, hogy mennyire nincsenek szavak, és biztos vagyok abban, hogy Géza így akarta itt hagyni ezt a világot, hogy ezt a vákuumot érezzük utána: tudjuk, hogy pótolhatatlan. Fatalista volt, mindig szembement a sorssal, mindig felvette a kesztyűt, és az élet legabszurdabb helyzeteit is a legnagyobb nyugalommal tudta kezelni. Imádta a veszélyt, lételeme volt, hogy olyan helyzetekben találja meg mindig a briliáns megoldást, amelyek megoldásától régen elfordultak mások, s a világnak pedig az a része, ami nem rejtély volt a számára, azt minden esetben kihívásnak tekintette, leltlégyen szó irodalomról, politikáról, sorskérdésekről vagy épp a jövő fürkészéséről, amikor épp jóslatokba bocsátkozott.

Tisztán látta a világot, minden ismerhető vagy felismerhető összefüggésével együtt, bosszantották az élet apró hülyeségei, portások, határőrök packázásai, de a fontos kérdésekben mindig magabiztos nyugalommal gondolkodott, bölcs tanácsait érdemes volt megszívlelni. Finom érzéke volt az abszurdhoz, nyilván nemcsak az irodalomban, de a hétköznapokban is, otthonos volt az ésszel fel nem fogható dolgok világában – ahogyan egy költőnek illik. Ahogyan egy mágusnak, vagy sámánnak. Talán épp ezért jó kifejezés a költő: ő az, aki világot tud teremteni, vagy újrateremteni, ha kell.

Fantasztikus munkabírása is a fentieknek rendelődött alá: önpusztító munkatempóját nehéz volt követni, bár közvetlen mun-

katársai is nagyon sokan voltunk, mégis olykor kevesen ahhoz, hogy az igényeinek megfelelően minden percre pontosan úgy legyen, ahogy szerette volna.

Többször tanúja voltam annak is, hogy haszonlesők veszik körül, akik a markukat tartva jó barátként vannak körülötte, majd teleszájjal fordulnak ellene a háta mögött. Igen, ezt is ki kell mondanunk. De azt is, hogy ezeken az embereken is mindig segített. Ahogyan másokon is: nem tudok olyat, hogy bárkit elutasított volna, aki a segítségét kérte.

Az is evidencia, hogy megosztó személyiség volt, de hát az ellenkezője lenne szomorú. Költőként viszont nincs ember, aki ne ismerné el az érdemeit. Kockázatos dolog költőket, életműveket összehasonlítani, kánont írni is hálátlan feladat, vagy megkeresni bárki helyét bármely irodalomban, az ő helyét valahogy mégis mindannyian érezzük, tudjuk. Nem mondhatjuk róla, hogy olyan volt, mint X, és azt sem, hogy nagysága Y nagyságával mérhető. Ő Szőcs Géza volt, pontkum.

Költészetének világából most három toposz jut eszembe, három madár. Az albatrosz, a strucc és a hattyú. Az albatrosz a végtelen szárnyalás jelképes madara, a strucc (a *Limpopó* című kötetének főszereplője), a röpképtelen madár világa, amely egyéni és sorsszimbólumként vált az életmű egyik sarokpontjává, és a hattyú – a hattyú a kolozsvári sétaterről. A hattyú, aki arra figyelmeztet, hogy a legnemesebb dolgok is halandóak, és legvégül csupán egyetlen dolog él túl bennünket, a költészet, a szépség örök parancsa. De még a megjelenése előtt mondjuk el, az utolsó, a hattyús könyv a hűség könyve is: azt hiszem, soha nem szerette ennyire senki Kolozsvárt, és ez a hattyúdál – amint az egész könyv ekként is értelmezhető – azt a fájdalmat és szomorúságot mondja el, vagy mutatja meg, hogy az ember az életének legszebb dolgait is elveszítheti. Ahogyan ő Kolozsvárt. Ahogyan Kolozsvár őt.

A rendszerváltás előtt Szőcs Gézát az erdélyi magyarság szabadságtörekvéseivel, az egyetemes antikommunista ellenállással azonosítottuk, a rendszerváltás után pedig a szabadságtörekvések kibontakozásával. Most úgy tűnik, más idők jönnek... Amit tehetett értünk, bevégezte, ezért ment tovább.